

Já i nejá Jany Šrámkové

Druhá novela Jany Šrámkové *Zázemí*, se v mnohém podobá prvotině, za kterou získala cenu Jiřího Ortena. Klade sice snad ještě menší důraz na dějovou linku, napsaná je však stejně dobře. Působí křehce, ale vystavěná je pevně a sebevědomě.

Hlavní hrdinkou v ich-formě vyprávěného textu je mladá spisovatelka, která s autorkou sdílí nejen křestní jméno, ale i mnohé jiné biografické rysy, a už od počátku je jasné, že příběh zachycuje prostředí, které autorka dobře zná.

Vypravěčka hned v první větě prozrazuje, že chce psát příběh své babičky, ve výsledku se jí to ale úplně nedaří a epizody o babičce slouží jen jako doplnění mikropříběhů z vlastního života. Autorce však snaha zachytit příběh za války dospívající babičky umožňuje vytvořit originální kompozici textu: sestává střídavě z vyprávění a krátkých monologů vypravěčky určených mrtvé babičce a zároveň kombinuje dvě časové roviny a nechává v knížce prolínat přítomnost s minulostí. Jednoduché detaily a příběhy všedního života se tak často stávají originálními východisky nejen pro vzpomínky na babičku, ale i k různě hlubokým úvahám o vlastním životě.

Najít v knížce dominující lineární příběh je těžké, děj je upozaděný a epizodický, ustupuje nejen úvahám, ale i trefným bonmotům a hrám se slovy. Přesto však text přes počáteční očekávání nekončí otevřeně a nabízí překvapivou pointu.

Sama vypravěčka v textu naznačuje, že nemá příliš v lásce sentimentální prózu. Text k ní sice chvílemi směřuje, ale autorce se daří balancovat na hraně, události často komentuje s nadsázkou a neskouzne do přílišného patosu. Z částí snad proto, že vypravěčka nikdy sentimentálně nefňuká, ale narovinu a bez okolků přiznává *bulim*.

V knížce se díky tomu střídají křehce působící, dojemné pasáže někdy zakrývající snahu překonat vlastní zoufalství, s částmi plnými sebeironie. V jedné z nich například vypravěčka doufá, že se nikdo nedozví o jejích pravidelných návštěvách zumby, které se v jejím světě rovnají intelektuální sebevraždě.

Text je rozdělený do tří částí pojmenovaných jako Podnebí, Předpeklí a Zázemí a snaha vypátrat, co přesně se jimi autorka snaží říct, by se dala považovat za část zápletky. Tematicky však jednotlivé části nijak pevně sevřené nejsou, a tak se rozdělení může zdát téměř zbytečné.

Zároveň ale názvy poodhalují, jakým způsobem si autorka v textu občas hraje s významy slov. Šrámková si však celou dobu hraje nejen s nimi, ale většinou i se čtenářem. Jak jinak si vysvětlit, že vypravěčka, nechápající, jak se do ní mohl někdo zamilovat, když ještě nebyla poučená o teorii fikčních světů, nakonec nezapomene poznamenat, že je to všechno fikce, protože „přece všichni víme, že ve Skalici před bytovkou nerostou túje, ale zimostřáz.“

Na autorčinu hru pravděpodobně nejsnadněji přistoupí různě staré posluchačky a absolventky filozofických fakult, které budou mít k protagonistce blízko, ale ve výsledku snad každý, kdo zatouží nahlédnout trošku hloub do života spisovatelky v zemi, kde se psaním očividně jen tak lehce uživit nedá.